

Riksdagen
Uppteckningar
vid EU-nämndens sammanträden
2020/21:1

Fredagen den 11 september

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Jag vill börja med att hälsa alla välkomna tillbaka efter sommaren. Vi har ju haft mötesfritt, även om vi har haft många skriftliga förfaranden under sommaren och även efter våra budgetförhandlingar. Jag hoppas därför att ni i alla fall tack vare mötesfriheten kunnat ha en bra sommar.

Dagordningens första punkt är som vanligt frågan om medgivande till deltagande på distans. Kan vi medge det? Jag finner så?

§ 2 Konkurrenskraft – inre marknad och industri
Statsrådet Anna Hallberg (deltar per telefon)
Återrapport från videomöte den 12 juni 2020
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft – inre marknad och industri den 18 september 2020

Anf. 2 ORDFÖRANDEN:

Dagens möte var tänkt att vara ett samråd inför ett vanligt konkurrenskraftsråd. Nu blir det ett videomöte i stället, så till nämnden vill jag säga att det blir samma sorts hantering som vi har haft hela våren: Vi samråder inför videomötet, och så i anslutning till videomötet – inte på själva videomötet – ska det antas rådsslutsatser. I stället för att skicka ut dem på ett skriftligt samråd har vi samrådet här muntligt i dag. Vi har gjort så flera gånger tidigare under våren, och vi gör så även i dag.

Med detta hälsar jag statsrådet Anna Hallberg välkommen. Vi börjar med en återrapport från ett videomöte den 12 juni 2020.

Anf. 3 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Det senaste konkurrenskraftsrådet ägde rum den 12 juni i år under det kroatiska ordförandeskapet. Ni har fått en skriftlig rapport från mötet, och om ni önskar kan jag kort redogöra för vad som avhandlades under mötet. Annars hänvisar jag till den skriftliga rapporten.

Anf. 4 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för återrapporten.

Vi går in på information och samråd inför mötet den 18 september 2020. Den första punkten på dagordningen som vi samråder om är rådsslutsatser.

Anf. 5 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Det gäller alltså rådsslutsatser om en fördjupad inre marknad för en stark återhämtning och ett konkurrenskraftigt Europa. Det kommer också att vara en riktlinjedebatt om åtgärder för återhämtning av den inre marknaden i ljuset av covid-19.

Rådsslutsatserna tar upp den inre marknaden som en grundförutsättning för Europas konkurrenskraft, tillväxt och jobbskapande. I ljuset av den ekonomiska nedgången både globalt och inom EU som orsakats av covid-19-krisen krävs en kraftsamling kring och en fördjupning av den inre marknaden för att EU ska återhämta sig.

Slutsatserna lyfter fram tjänstesektorns betydelse. En bättre fungerande och bättre integrerad inre marknad för tjänstesektorn har ju stor betydelse för EU:s återhämtning. Tjänstehandeln över gränserna var redan innan covid-19 underutvecklad och handeln med tjänster begränsad av svag konkurrens och oproportionerliga regleringar.

Slutsatserna framhåller vidare vikten av att upprätthålla en öppen ekonomi och en fri, rättvis och hållbar handel. Vikten av grön omställning och digitalisering lyfts fram som nyckelfaktorer för Europas återhämtning.

Den inre marknaden har prövats under coronakrisen, och jag har lagt ned mycket tid på samtal med både kommissionen och mina kollegor i EU-kretsen för att upprätthålla principen om fri rörlighet. Det här tas också

upp i rådsslutsatserna, och de medlemsstater som har kvarvarande exportrestriktioner eller andra begränsningar relaterade till covid-19 uppmanas nu i klartext att lyfta dessa snarast möjligt.

Det är också positivt att genomförandet och efterlevnaden av existerande regelverk lyfts fram i slutsatserna. Det här är en svensk hjärtefråga, och Sverige har också tagit initiativ till att en högnivågrupp ska inrättas för att ge tyngd åt genomförandearbetet.

Det är ju så att konsumenter och företag i olika medlemsstater måste känna förtroende för den inre marknaden och ha samma förutsättningar som gäller i andra medlemsstater. Det här är någonting som svenska företag ofta efterlyser i dialogen med mig.

För mig är det också viktigt att den situation som Europa befinner sig i får rätt respons. Det är inte mer protektionism som är den rätta medicinen, och jag avser därför att vid rådsmötet understryka ett stärkande och diversifierande av strategiska värdekedjor. Det här bör vara en process som drivs av företagen själva.

Under diskussionen om strategisk autonomi kommer jag vidare att lyfta fram att det ur svensk synvinkel är problematiskt och att det är viktigt att bevaka att detta inte leder till ökad protektionism. Begreppet ”strategisk autonomi” kan ge upphov till olika tolkningar; en del länder kopplar det till självförsörjning och egenproduktion, vilket är raka motsatsen till Sveriges frihandelslinje för fortsatt konkurrenskraft och välbefinnande.

Vad Sverige, eller den svenska regeringen, vill se är ju en politik för frihandel, konkurrens och öppna marknader, och det är också helt avgörande för vårt välbefinnande. Regeringen anser därför att begreppet ”strategisk resiliens” är mer relevant att använda och då med fokus på att satsa på att stärka och diversifiera leveranskedjorna. Som jag nämnde ser vi att den processen bäst drivs av företagen själva.

Vid rådsmötet kommer jag specifikt att ta upp ett svenskt initiativ som syftar till att stärka tjänstesektorn. Genom initiativet vill vi samla likasinnade medlemsstater för att få kommissionen att agera för att stärka tjänstesektorns ekonomi.

Det här initiativet har formen av ett icke-papper som uppmanar kommissionen att ta fram ett nytt meddelande. Meddelandet föreslås innehålla sju åtgärder, bland annat större fokus på industrirelaterade tjänster och slutförande av förhandlingar om det nya anmälningsdirektivet för tjänster i syfte just att stärka skyldigheten att anmäla ändrade krav som kan påverka handeln med tjänster. Det framgår också i vårt icke-papper att vi föreslår ett ökat erkännande av yrkeskvalifikationer och ett ökat fokus på en fungerande digital inre marknad.

De föreslagna åtgärderna ligger i linje med regeringens övergripande inriktning för EU:s inre marknad. Det innebär alltså att den inre marknaden ska stärkas och fördjupas och att den fria rörligheten för tjänster ska prioriteras.

Sammanfattningsvis avser regeringen att ställa sig bakom slutsatserna som i hög grad, ser vi, ger uttryck för våra prioriteringar.

Anf. 6 LOTTA OLSSON (M):

Ordförande! Från moderat håll står vi bakom regeringens ståndpunkter i det här. Just öppen, rättvis och konkurrenssatt marknad och frihandel tycker vi är enormt viktigt och något som leder till Europas välbefinnande. Det

är också viktigt att vi kan säkra värdekedjorna och att digitaliseringen kommer igång för att förstärka den här marknaden.

Vi vill ändå fråga vad ministern ser för hot mot detta. Finns det några andra strömningar i EU som kan vara ett hot mot att det här kommer på plats? Vidare uppfattar jag att man stärker tjänstesektorn och att landsdirektiv som kan ligga mot den öppna marknaden också måste komma upp på bordet.

Min fråga gäller alltså om ministern ser något hot mot detta. Finns det gehör för våra ståndpunkter, eller finns det stora hotbilder där ute?

Anf. 7 ANNIKA CARLSSON (C):

Ordförande! Tack, statsrådet, för genomgången!

Vi ställer oss också bakom ståndpunkten och ser att det finns mycket i de här diskussionerna som är oerhört viktiga. Vi måste få saker och ting att gå i rätt riktning efter vårens nedstängningar och hantering av varandras värdekedjor, något som har skadat både företag och länder men framför allt tilltron till varandra i det här systemet.

Vi har vid ett tidigare tillfälle just haft uppe diskussionen om EU:s vägval. Jag förstår på statsrådet att linjen kommer att vara strategisk resiliens. Tidigare fanns ju en diskussion om strategisk autonomi, där man också pratade mycket om mer av självförsörjning och att kunna klara allt på egen hand.

Bedömer statsrådet att det finns en stor enighet bakom det vägvalet, eller kommer några ändå att agera som om man har gjort ett annat vägval? Hur stor enighet finns det bakom linjen att stärka varandra på det sättet?

Anf. 8 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Både Lotta Olssons och Annika Carlssons frågor gäller stödet för Sveriges linje, för en öppen, fri och rättvis handel, eventuella hot mot detta och om det finns andra strömningar.

Ja, så är det ju. Det finns inte någon bred enighet kring Sveriges linje, utan det finns andra strömningar vilket gör att Sverige och den svenska regeringen vill upprepa att det finns ett behov från vår sida att bevaka begreppet ”strategisk autonomi”. Det infördes i våras som ett begrepp, och sedan kom det också ett förslag om att vi, för att mjuka upp det, skulle prata om en öppen, strategisk autonomi.

Från regeringens sida ser vi att även det kan vara problematiskt. Att bygga autonomi andas ju att man ska flytta hem produktion och att man från staters och regeringars sida ska styra detta och få Europa mer självförsörjande. Vi ser ju att det är att gå åt helt fel håll. Vi är beroende av varandra, men däremot är de leveranskedjorna globala.

Däremot ser vi att vi behöver öka vår resiliens, både i Sverige och i EU vad gäller att stå emot nästa kris, för det har ju visat sig att vi är väldigt sårbara när det gäller framför allt de mest vitala produkterna. Därför tycker vi att ”strategisk resiliens” är ett lämpligt begrepp. Där har vi ett antal likasinnade medlemsstater – sex sju åtta kanske – som verkligen är inne på Sveriges linje. Så har vi några däremellan, och så har vi ett par medlemsstater som drar väldigt mycket åt det autonoma hållet, om vi säger så.

Det finns det alltså inte någon bred enighet om detta, och därför är Sveriges röst oerhört viktig nu, det vill säga att vi håller ut och håller i det

här och framför allt tolkningen. Det handlar ju inte om begreppen i sig utan om tolkningen.

När det gäller tjänstesektorn skulle jag vilja säga att vi med initiativet som vi har tagit med detta icke-papper har sammanlagt tolv medlemsstater med oss på detta. Vi ser alltså att vi på ganska kort tid har fått ett starkt stöd för att driva tjänstehandeln, och vi tror att det är otroligt viktigt för återhämtningen. Tjänstesektorn och tjänsterna är ju så integrerade i försäljningen av varor, produkter och inom industrin, så det går snart inte längre att skilja ut tjänster, varor och produkter. Därför ser vi att det här är otroligt viktigt. Digitaliseringen är verkligen en röd tråd i tjänstehandeln, och vi behöver så att säga lyfta den digitala inre marknaden tydligare på agendan.

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:

Jag sammanfattar med att konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går in på rådsdagordningens punkt 4, en riktlinjedebatt om resiliens och återhämtning.

Anf. 10 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Nästa punkt är en diskussionspunkt om internationell konkurrenskraft och industrins resiliens. Vi välkomnar kommissionens ansats om en rättvis, öppen och konkurrensutsatt hemmamarknad. Detta är kommissionen tydlig med, och det här måste ju vara utgångspunkten för att klara återhämtningen efter covid-19, för att skapa just resiliens och säkra att europeiska företag är internationellt konkurrenskraftiga också i fortsättningen.

En välfungerande inre marknad är en garanti för EU:s välfärd. Vi behöver därför en modern och framåtriktad industripolitik och måste utnyttja möjligheterna till strukturförändringar, digitalisering och övergång till klimatneutral och cirkulär ekonomi. Det innebär att vi måste ta bort onödiga hinder för fri rörlighet för varor och tjänster, även, som vi nyligen nämnde, digitala. Dessa hinder motar en snabb återhämtning och hämmar Sveriges och EU:s tillväxtmöjligheter.

En av våra huvudprioriteringar under denna punkt är att tydligt stå upp för frihandel och det multilaterala handelssystemet. Vi har ett komplicerat handelspolitiskt läge, med en oroande utveckling globalt. Vi ser ökande protektionism och en handelspolitik som styrs alltmer av nationella sårbarheter och geopolitiska drivkrafter. Dessa tendenser fanns redan före pandemin men har definitivt inte avtagit, tyvärr, under den kris som vi befunnit oss i de senaste månaderna – snarare tvärtom.

Därför är det så angeläget att nu med kraft verka för en reform av WTO. Men samtidigt måste vi fortsätta att arbeta bilateralt och regionalt, mellan EU och tredjeland. Det är också i det sammanhanget angeläget att slutföra förhandlingarna med Kina om investeringar samt frihandelsavtalen med Indonesien, Australien och Nya Zeeland. Vi anser också att EU skyndsamt bör anta och införliva redan slutförda förhandlingar om frihandelsavtal. Det är också viktigt att överväga vilka övriga förhandlingar vi ska driva.

Givetvis har alla sektorer sina utmaningar, än del fler än andra. Oavsett detta kan svaret aldrig vara mer protektionism eller stängda gränser. I

2020/21:1
11 september

stället måste utgångspunkten vara att hitta lösningar som hjälper just den aktuella sektorn.

En väg framåt är lösningar som fokuserar på specifika problem, till exempel frågan om företag i vissa länder utanför EU får ha olika statliga stöd som snedvrider konkurrensen på den inre marknaden. Här har kommissionen tagit fram en vitbok som syftar till att komma till rätta med sådana påstådda snedvridande effekter. Vi ska inte föregå utfallet av denna process, men vi kan konstatera att en nödvändig förutsättning är att varken europeiska eller icke-europeiska företag ges otillbörliga fördelar utan behandlas lika på den inre marknaden.

Andra lösningar är satsningar på livslångt lärande, kunskapsutveckling för personal och forskningssatsningar som leder till framtagande av ny spetsteknologi, men även att få ut lösningar brett hos företag runt om i Sverige. Detta är andra exempel på lösningar som vi vill lyfta fram.

EU bör satsa på ett ökat forskningsutbyte, inte minst när det gäller läkemedel och andra produkter som är nödvändiga just för att stärka EU:s resiliens inför kommande kriser. Samtidigt måste man lyfta fram respekten för och skyddet av immateriella rättigheter.

Inte minst kan vi stärka konkurrenskraften och förbättra motståndskraften genom att se till att återhämtningen efter covid-19 är grön och digital. Om företag runt om i Sverige kan fortsätta att ligga i framkant, med gröna och digitala lösningar, kommer de att bli både mer konkurrenskraftiga och efterfrågade i produktionskedjorna.

Anf. 11 LOTTA OLSSON (M):

Jag har en fråga om digitaliseringen och olika mognad i olika länder. Sverige har bredbandsproblem – alla har inte bredband – men vi är ändå väldigt datormogna, och de flesta kan koppla upp sig på något sätt. Så ser det inte ut i hela Europa. Hur ställer sig statsrådet till att vissa länder fortfarande är väldigt manuella medan vi ligger i frontlinjen med att digitalisera? Kan det bli handelsproblem initialt? Jag är fullt ut för digitalisering, men jag undrar vad vi ser för utvecklingsproblem?

Anf. 12 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Detta är verkligen en viktig och central fråga för Sverige. Precis som Lotta Olsson säger ligger vi i framkant i EU. Min företrädare Ann Linde, numera utrikesminister, startade en grupp som kallar sig D9 och består av de nio digitalt mest utvecklade medlemsstaterna i EU. Den gruppen jobbar nu tillsammans aktivt med att lyfta digitaliseringen i EU, framför allt, ur mitt perspektiv, inom handeln, på den inre marknaden och, som jag nämnde nyligen, inom tjänstesektorn.

Det är en utmaning att vi har så olika mognad i EU. Kommissionen lyfter upp detta högt på agendan. Hela tiden återkommer man till att en nystart nu efter krisen måste ha en högre grad av fokus på digitala lösningar och digital mognad. Just denna grupp med de nio mest digitala länderna kan driva den här frågan framåt.

Men vi behöver också naturligtvis se hur vi kan ge support till, påverka och stötta de länder som ligger lite efter här. Detta är alltså också ett gemensamt åtagande vi måste göra – inte peka finger utan stödja länder som ligger längre bak. Det finns, precis som Lotta Olsson säger, stora

skillnader. Denna fråga väcks både i kommissionen och i gruppen, som driver den på ett tydligt sätt.

2020/21:1
11 september

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Då sammanfattar jag med att konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

På rådsdagordningen finns också punkten Övriga frågor. Finns det något att säga om den, statsrådet?

Anf. 14 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Nej, vi har inget i övrigt, och vi har inte sett något i övrigt som har kommit upp. Jag har alltså inget att kommentera där, ordförande.

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för den informationen, och så tackar vi statsrådet för i dag.

Innehållsförteckning

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1

§ 2 Konkurrenskraft – inre marknad och industri

.....	2
Anf. 2 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 3 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	2
Anf. 4 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 5 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	2
Anf. 6 LOTTA OLSSON (M)	3
Anf. 7 ANNIKA QARLSSON (C).....	4
Anf. 8 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	4
Anf. 9 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 10 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	5
Anf. 11 LOTTA OLSSON (M)	6
Anf. 12 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	6
Anf. 13 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 14 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	7
Anf. 15 ORDFÖRANDEN.....	7